

1656.

1. Stuby, Christophorus : De protestationibus.

1658.

1. Gregel, Ernestus : De rescriptis uerboris

2. Gregel, Ernestus : De iurisdictione

3. Heberer, Marcus Antonius : De decreto confirmatorio

4. Lindner, Wilhelmus : De tempore legitimo

5. Peller, Christophorus : De diffidationibus.

1659.

1. Gregel, Ernestus : De iurisdictione ab ipsanis imperii

2. Gregel, Ernestus : De censibus.

3. Lindner, David : De bellorum iurisdictione, quae ex iurisdictione
necesse

1660.

1. Gregel, Ernestus : De lege Regia Romanorum.

2. Falckner, Conradus : De sententiis.

3. Felringer, Joh. Paul : De legibus.

4. Felringer, Johann : De magistrata

1660.

5. Ludolphus, Fabius: De poenis delictorum.
6. Holyschabius, Viterus Georgius: De jure monetarum.
7. Ludovellus, Wilhelmus: Incessus tubercionum hoc juris Lubecensis
cum civilis et canonice tractatio.
8. Ludovellus, Wilhelmus: De gradibus coronarum usibus.
9. Packersdy, Christiaan: De resolutionis pacto.

1661.

1. Geigel, Praxentius: De jurisdictione forestali.
2. Felringer, Johann Paulus: De monarchia.
3. Felringer, Joh. Paul: De amnestia.
4. Geigel, Johann Antonius: De posthumis coronarum
institutione.
5. Ludovellus, Wilhelmus: De similibus praedictorum,
tam arborearum, tam rusticorum.
6. Roeder, Johann: De cambelis.

is

166

5. ...

6. ...

7. ...

8. ...

9. ...

166

1. ...

2. ...

3. ...

4. ...

5. ...

6. ...

C. D. Wirth - protoplasma

12873

JEHOVA JUVANTE
DISSERTATIONEM HANC
D E

2

8/

TEMPORE LEGI-
TIMO

1658

4

CIRCA

Primum Juris Objectum considerato

PRÆSIDE VIRO

*Magnifico Nobilissimo Amplissimo &
Consultrissimo*

DN. WILHELMO LUDWELL
JCTO CELEBERRIMO ET ANTE-
CESSORE IN HAC ACADEMIA
PRIMARIO

Serenissimi Principis Palatini & Reipubl.

Norice Consiliario gravissimo

Patrono ac Præceptore Suo ætatem venerando

Publicæ Eruditorum Censuræ submitte

CHRISTIANUS Erndl.

DRESD.

Ad diem Mensis Junij

ALTDORPHI

A. O. R. M. DC. LVIII

Stanno GEORGI HAGEN, Universitatis
Typographi.

VIRIS

*Magnifico, Nobilissimis, Amplissimis,
Consultrissimis & Excellentissimis*

DN. GOTHOFREDO HEYMANNO,
Jcto celeberrimo & Serenissimi Electoris
Saxoniae, atq; post excessum D. Imper. Ferdinandi
III. Augusti, Vicarii, Consiliario Aulico
longe meritissimo.

DN. NICOLAO RITTER SHUSIO,
Jcto & in hac Universitate florentissima
Pand. P. P. celeberrimo, Amplissimae Faculta-
tis Juridicae p. t. Decano spectatissimo &
Reipubl. Noricae Consiliario
dignissimo.

DN. ISAACO LEIKHERO, Jcto &
ejusdem Serenissimi Electoris Saxo-
niae & Vicarii Scabinatus, cui Lipsiae est Af-
fessori gravissimo.

*Dominis suis, Patronis, Promotoribus & re-
spectivè Praeceptoris & Agnato, sanctissimo pie-
tatis adfectu, etatem prosequendis*

Exercitium hoc Academicum

consecrat
CHRISTIANUS Erndl
A. & R.

I. N. J.

Uid pretiosius tempore, sed quid
perniciosius eius consideratione? qui enim em-
pus considerant, id, quod considerant,
considerando perdunt, quia aliena tunc
agunt. Aliena autem agendo maxima pars
Temporis inutile elabitur. Teste Senec. Epist. 1. Quod mi-
hi consideranti Tempus Legitimum facile serupulum incipere po-
tuit, nisi constaret hanc ab illorum contemplatione plane non-
tantum esse alienam, sed & Studiis meis convenientem & uti-
lissimam. Quare absq. ambagibus tempus tractandum aggrediar
& ea quae possunt, & ad Disputationis Modum sufficiunt,
ponam.

T H E S I S I.

AB Erymologia capiendum aliàs initium, quæ rei præ-
positæ vim aperit eamq; non mediocriter illustrat. Sed
cum hæc pueris etiam satis nota, inutile erit, de ea verba hic face-
re & multum laboris in ea ponere. Synonima Temporis Legiti-
mi sunt: Tempus lege definitum l. 3. ff. d. Usurp. Statutum Tem-
pus l. 1. ff. eod. l. 32. ff. d. servit. præd. Urb. & Constitutum Tempus
l. 4. ff. profuo. l. 95. §. 3. ff. d. solut.

II. Definitionem ejus sic formamus: Quod sit spatium à
lege, certo termino vel casu aut facto aliquo definitum, intra quod
quid fieri aut existere debeat.

III. Dividitur 1. tempus vel dies in Civilem & Naturalem.
Civilis est, qui à media nocte incipit & sequentis noctis media par-
te finitur l. 8. ff. de Feriis Rationem hujus computationis affert *Phu-*

archus in Rom. quest. c. 84. Quod in prima constitutione Reipubl. (quæ militaris fuit) consilia nocte capi solita. Quis vero Naturalis dies, Paulus indicat in l. 2. §. 1. ff. d. V. S. Cujusq. dies, inquit, major pars est septem primarum horarum, non supremarum. Hic unâ cum Horarum Usu in Republ. inventus. 2. constat horis diurnis, quarum septem primæ diei, major illius pars censetur, utilitate præsertim & commoditate agendi & laborandi. Differunt igitur Dies Civilis & Naturalis. 1. quod illius Usus præcipuus esset in negotiis indifferentibus, hujus in negotiis tantum diurnis. 2. quod illius computatio civilis, hujus naturalis à momento sc. in momentum. *Vide de his Alciatum Brechaum Fernelum & Godeum ad l. 2. ff. de V. S.*

IV. Secundo in Diurnum & Nocturnum arg. Nov. 82. c. 3. Hinc Imperator vetat in d. Nov. tempore nocturno judicari. Et Pontifex c. 24. ext. de offic. Jud. deleg. iudicium ecclesiasticum in tenebris exercere prohibet. Ad candelam tamē publicatam sententiam invalidam non esse, existimat *Glossa ad d. c. 24. lit. n. ibi vesperti.* Quâ in re cuiusvis loci consuetudines attendendas puto. In Curia Provinciali Lipsiensi enim ad candelam sententias aliquoties publicatas esse constat.

V. Tertio. In Certum vel Incertum arg. l. 12. ff. Qui & à quibus manum. Magnif. Dn. Præf. Exercit. Justin. 9. th. 6. lit. f. Hoc iterum tripliciter dicitur. 1. An & quando sit existitutum. 2. An tantum. 3. Quando tantum, Dn. D. Hornig. Junior Præceptor olim meus nunquam sine honoris præfatione appellandus in not. add. Exercit. Justin. 8. th. 2. lit. D. Tempus autem simpliciter quando dicitur & plane est incertum, ad arbitrium Judicis est recurrendum l. 1. §. ult. ff. de lur. delib. arg. l. 13. ff. de test. Aug. Barb. loc. comm. lib. 18. c. 8. axiom. 28. Hinc sine præfinito tempore in metallum dato decennii tempora præfinita esse explicat Imperator in l. 23. ff. de Pæn.

VI. Quarto dividitur Tempus (i.e. Dies Mensis & annus,) in continuum & Utile l. 8. ff. de his qui not. inf. l. 55. ff. de Edilit. Edict. l. 1. §. 9. ff. de agnos. & alend. lib. 1. §. 19. ff. Ut in possess. legat. l. 38. ff. de excus. l. 6. §. ult. ff. de his qua in fraud. cred. l. 1. ff. de divers. & tempor. præsc. l. 1. & 2. C. de Restit. milit. & l. 2. pr. ff. Quis ordo in bon. poss. serv. Tempus vel dies continui sunt, qui se ordine natural;

rali invicem sequuntur, (quales 365. continet annus) & tam scientibus quam ignorantibus currunt de momento in momentum. Dies utiles quibus experiendi sui Juris potestas est, & qui currunt ab eo tempore, quo aliquis adipiscitur scientiam de Jure suo, aut quo cessat impedimentum, propter quod jus suum exercere non potuit *dd. ll. Dn. Contr. Rittersh. ad §. 16. Inst. d. Excus. Montan d. Jure Tutel. c. 35. Reg. 3. n. 2. Cuiac. 2. Obs. 18. Gothofr. in not. ad d. l. 1. ff. d. divers. & temp. presc.* Et hi Jure Canonico quoque currunt, ei qui agere potest *c. dilectus. 28. extr. de R. S. nec juste inpeditus est. c. commissarius. 35. de Elect. in 6to.* Qui vero copiam Judicis habere non potest, ei non currunt, *c. plerumq. 23. extr. de rescript. c. Pastoralis. 11. extr. de Offic. Ordin. c. cum sic. 2. extr. d. eo qui. mitt. in possess.* Sunt & alii dies qui appellantur sessionum, opponunturque; continuis, differunt tamen ab Utilibus; nam sæpe fit, ut die sessionum, experiendi quis potestatem non habeat, *Gothofr. in not. d. l. & Cuiac. l. 2. Obs. 18.* Et sunt quibus prætor, vel Præses sedet pro tribunali, quos Græci vocant *βῆματις*, *Gothof. d. l.*

VII. Quintò venit utilissima divisio, quæ dividit tempus in dies fastos & nefastos vel in dies festos & profestos. Hos Seneca vocat dies rerum agendarum; *Ingenti* dicens, *apparatu sonant omnia, tanquam quidquam intersit inter saturnalia & dies rerum agendarum. Epist. 18.* Illos verò *Gellius l. 20. c. 1. Justitia.* Feriæ sunt dies feriatæ, quibus jus non dicitur, nec sui potestatem Magistratus facit *l. 5. ff. de Feriis, Hinc Ovidius Fastor. l. 1.*

Ille nefastus erit, per quem tria verba silentur

Fastus erit per quem lege licebit agi.

Feriatæ iterum dividuntur *Dd.* in Extraordinarias vel Repentinas, & Ordinarias: & has in sacras & profanas *Bach. in not. ad Wes. d. feriis.* Plures verò divisiones feriatæ qui desiderat, adeat *Wes. d. l. n. 3.*

VIII. Sunt & aliæ temporis divisiones, ut in dies religiosos, atros, & in annum magnum, de quo *Cic. lib. 2. de Natura Deor. & Polyd. Verg. de Rer. invent. l. 2. c. 4. Senec. d. Vir. beat. c. 25. Fest. lib. 16.* & similes, sed cum quædam huc non pertineant, & Juri nostro incognitæ, nonnullæ vero, ut in diem religiosum quem & Cicero quietum nominat (quo nec publicè nec privatim agere licuit

uit ut pater ex *Liv. lib. 6.* duminquit: *Tunc de diebus religiosis*
agitari ceptum, diemq. ad XV. Calend. sextil. duplici clade insignem,
quo die ad Cremeram Fabii casti: quo deinde ad Alliam cum exito Ur-
bis fedè pugnavim: A posteriore clade Alienem appellarunt, insi-
gnemq. rei nulli publicè privatumq. agenda fecerunt.) ad nefastos re-
ferri possint, eas lubens prætereo.

IX. Absolutis divisionibus, explicandi nunc sunt nonnulli
de Tempore Termini generales. Et primo quidem quid nomine
perpetui veniat? Olim perpetuum dicebatur quod nunquam lapsu
temporis expirabat, nunquam præscribatur, Teste *D. Conrad.*
Rittersb. ad pr. d. Perpet. & temp. act. Sed hodie id dicitur per-
petuum, quod certis sed longioribus limitibus clauditur. *l. 1. ff. pro*
soc. Et nonnunquam importat quantitatem temporis 30. anno-
rum *pr. Inst. de Perpet. & temp. action.* Aliquando quantitatem
majoris & minoris temporis, secundum qualitates subjectæ ma-
teriæ. Unde si famulo tuo dederis vestimentum ut perpetuo utatur
eo, intelligitur perpetuum quoad duraverit. *l. 25. ff. de pecul. &*
Gloss. in eand. leg. Aliquando vero sumitur perpetuum i. e. sine
intervallo quia continuum *l. 9. C. d. Impub. & aliis subst. Vide Port.*
ad pr. Inst. d. Satisd. tut. n. 6.

X. Particula *semper* idem significat quod *plerumq.* Sic
dicitur in *l. 1. ff. sol. matrim.* Dotium causam *semper & ubiq.*
præcipuam esse. Et in *l. 9. ff. de R. 7. Semper in obscuris quod mini-*
imum sequimur. i. e. *plerumq.* Nam in legato ad pias causas fallit
hæc regula & tunc optimum in dubio videtur relictum. *l. 38. S. f.*
ff. d. aur. & arg. leg.

XI. Cum in Jure sæpissime formula hæc: *Cedit dies,* obve-
niat; Non immerito quaeritur, quid sit, *cedere diem?* Explicat
id *Ulpianus, in l. 213. ff. d. V. S. dicens: diem cedere* significat, in-
cipere deberi i. e. diem adesse, quo incipit obligatio, vel jus ad a-
liquem pertinet. Et *cedere diem* dicimus, subintellecto obliga-
tionis, sive juris, quasi dicatur, adesse juris obligationisq; diem,
quo existit ipsa. Licet & *cedere* nonnunquam significet, consti-
tueret, ut in *l. 18. ff. Com. prad.* Item à Jure suo abire, & præstare
alteri, *l. 27. §. 1. ff. d. Minor.* non tamen sententiæ nostræ obstat,
sed

sed cum diei apponitur cessio, & quaritur, an nata sit cui actio, vel res alienius facta sit, semper, ut modo diximus, significat incipere debere. Quod manifestius redditur ex eo, quod in *d. l. 213. ff. d. V. S.* sequitur; *Venire diem*, i. e. diem exitiis se & adesse, quo pecunia peti possit, vel quo ex eo iure, vel de ea obligatione, actione certare, & iudicium suscipere liceat. *Vide Briss. d. V. S. lib. 3.* Hottomannus in *Lexic.* quidem, huic sententiae refragatur, & explicationem hanc explodit, nixus falsa opinione, existimans hæc verba: *diem cedere, diem venire* ad dierum ordinem & successionem, non vero ad Jus esse referenda, & diem cedere idem esse, ac diem abiisse, & diem venire, significare exactos esse dies. Sed erronea hæc est sententia, neq; *l. 5. & 6. totig. titulo: Quando dies leg. nec §. 2. Inst. d. V. O. l. 59. l. 73. ff. eod.* aliisq; recto sensu & intellectu applicari potest. *Vide Gæd. ad d. l. 213. ff. d. V. S.*

XII. Exire diem dicimus, cujus agendi tempus præscriptum est, ut patet *ex l. 23. §. 3. ff. ex quib. cau. maj.* Hic subjungamus quid sit, *præferre diem*? Diem autem præferre, est diem anticipare, ut qui posterior est creditor prior esse videatur. *l. 28. ff. ad l. Cornel. de fals. & c.* vel si quis diem conscripti Testamenti mutet, & sic fidem illi detrahat. Hinc Ulpianus jubet in *l. 1. §. 2. ff. d. edend.* ut editiones sine die & consule fiant, ne quid excogitetur, è die & consule; & prælato die fiat. *Vide Cujac. lib. 3. Obs. 7. Gothof. in not. ad d. l. 28.*

XIII. Modicum tempus, cum *Merill. l. 2. Obser. c. 16.* statuimus aliquando esse tempus 10. dierum *l. 21. §. 1. ff. de Conf. soc. Eustach. d. Præscr. cap. d. Præsc. 10. dier. D. Augustin. lib. 11. Confes. c. 15.* Breve autè præteritum sicut putà dicimus ante decem dies & breve futurum post 10. dies. Aliquando vero, tempus 30. dierum *l. 1. §. 2. ff. de Trin. actug., priv.* qui erant iusti dies iudicati faciendi *ex l. 12. Tabul.*

XIV. Dierum voculam in induciis dies civiles indicare, docet *Grot. d. §. B. & P. lib. 2. c. 16. n. 5.*

XV. De Computatione temporis, aliquid hic dicere non erit supervacuum: Distinguendū autè est inter Naturale & Civile.
Civile

Civile computamus de die ad diem, & diē inceptum pro completo habemus *l. 132. & 134. ff. d. V. S. l. 6. & 7. ff. de Usucap. l. 8. ff. de mun. & honor.* Naturale à momento ad momentum, nec dies inceptus pro completo habetur *l. 3. §. 3. ff. d. Minor. l. 6. ff. de O. & A. l. 3. ff. de Jur. immun.* Computatio Civilis procedit in causis & rebus civilibus. In iis vero quæ solius facti & naturæ sunt, computatio naturalis *dd. ll. Vide Gæd. ad. l. 2. ff. d. V. S. & l. 98. ff. eod.* Hanc naturalem temporis computationem in induciis quoq; locum habere fatetur *Grotius d. I. B. & P. lib. 3. c. 21. n. 4. sic.* tempus, in iis certo termino, ut usq; ad Calend. Mart. est designatum; argumentum sumen ex Vaticinio Spurinæ Haruspis (*quod extat. ap. Suet. in Cæs. c. 81.*) qui Cæsarem monuit, caveret periculum quod non ultra Martias Idus proferretur, & Cæsari irridenti & ut falsum arguenti, quod sine ulla noxa Idus adessent, respondit: Venisse quidem, sed non præteruisse.

XVI. Aliam distinctionem fovet Portius, distinguendo inter favorabilia & odiosa, inter Tempus à lege, & homine, & hoc iterum vel in Genitivo, Accusativo & Ablativo casu prolatum. Videri de hac distinctione potest dictus *Port. ad §. 4. Inst. ex quib. causis manum. n. 9. cum seqq.*

XVII. In Computatione Temporis occurrit dubium de die intercalari, cum is biduum constituat, an id biduum pro uno habeatur? quod affirmatur *ex l. 98. ff. d. V. S.* Hinc iterum quaeritur an istud biduum inceptum pro completo habendum? Affirmat *d. l. 98. ff. d. V. S.* negat *l. 3. §. 3. ff. d. minor.* Sed distinctio in *lb. 15. supr. posita*, hic adhibenda & *d. l. 98. de Computatione Civili, in causis civilibus. d. l. 3. §. 3. de computatione naturali, in causa naturali intelligenda*, in qua necesse est, etiam ultimum diei intercalaris momentum præteruisse *d. l. 3. l. 2. ff. de divers. & temp. præsc.* Quæ computatio in causis naturalibus etiam necessaria; nam cum annus 365. diebus & horis sex constet, ita ut illæ horæ quaternis annis diemificent, necessarium est, ut dies ille cum quatuor præcedentibus annis confundatur, cum sol non nisi completis sex istis horis a signum rediisse dici potest, *Teste Thom. Freytag. Physic. lib. 14. d. Theor. solis Macrob. lib. 1. saturn. c. 14. It. Gæd. ad d. l. 98. ff. de V. S.*

Hæc

XVIII. Hæc sunt quæ de Tempore in genere dicenda putavi. Nunc absq; ulterioribus ambagibus ad Tempus nostrum circa primum Juris objectum considerandum me accingam. Et cum summa Personarum divisio in liberos & servos l. 3. ff. d. stat. hom. pr. *Inst. d. Jur. Pers.* merito etiam de illis initium ducendum.

XIX. Et primò quidem de hac quæstione videndum, quo tempore mater libera esse debeat, ut partus ingenuus nascatur An conceptionis, an gestationis, an nativitatis? Ad quam Imperator in *pr. Inst. d. ingen.* respondet autoritate Martiani: sufficere matrem ingenuam fuisse, vel conceptionis tempore tantùm, vel gestationis tantùm, vel nativitatis tantùm. Ex hac ratione, quia calamitas matris nocere nõ debet ei, qui in ventre est *d. pr. Inst. d. Ingen.* quo accommodari quoq; potest regula ex l. 7. & 28. ff. de stat. hom. qua traditur, quod is qui in Utero est habeatur pro jam nato, quoties agitur de ipsius commodo. Sed hoc tantùm modo obtinet in servitute Jure Civili introducta, si sc. mater se venundari passa pretii participandi causa §. 4. *Inst. d. Jur. Pers. l. 5. §. 1. ff. de stat. hom.* Nam si Jure Gentium serva esse, utpote bello capta d. §. 4. & l. 5. §. 1. satis constat, natum in eo statu filium, servum existere, quemadmodum in Servio Tullio usi venit, cujus mater Ocrisia, regii sanguinis mulier, capta bello à Tarquinio Romanorum Rege, in servitute peperit. Unde Servius nominatus est. *Dn. Contr. Rittersh. & Holtom. ad pr. Inst. d. Ingen.*

XX. Olim ex libertis geniti non nisi post quintam generationem, ingenui habiti sunt, ut docet Manotius. Quo jure tamen Romani non diu usi fuerunt, idq; Jctis plane fuit incognitum. *D. Contr. Rittersh. ad pr. Inst. d. libert.*

XXI. In servis cum nulla fere temporis legitimi habeatur ratio, progrediar ad manumissionem, quam olim Minores 20. annis celebrare in Testamento regulariter nõ poterat §. ult. *Inst. quib. ex causis*, & l. 1. ff. d. Manum. Hoc correxit Imperator & concessit ei, qui decimum septimum aetatis annum egressus 18. attigit d. §. ult. & *D. Contr. Rittersh. ad eund.* Quam correctionem extendit quoq; ad fœminas Portius dicens: sicut in maribus media via eligenda, sic quoq; in fœminis, & cum inter annum 12. quo tem-

poretestamenta facere possunt §. 1. *Inst. quibus nō est permis' fac. testam. l. 5. & 19. ff. & l. 4. C. eod. & vigesimum, medium consistat in anno 16. completo, anno 16. ætatis testamento manumittere posse verum esse. Port. add. §. ult. Sed & hanc correctionem iterum vacare iussit Justinian. & puberibus, qui testamenta facere possunt, d. l. 5. & 19. in ultimis voluntatibus sine impedimento ætatis manumittendi liberam concessit facultatem. in *Nov. 119. c. 2.* Hinc est, quod Imperatorem, de inconstantia & mutabilitate arguit *Hottom. add. §. ult.**

XXII. Annis decem & septem major & is esse debet, qui manumittendus ut Procurator constitui possit, §. 5. & §. ult. *quib. ex caus. manum.* Cum ea ætate Procurator esse possit d. §. ult. l. 1. §. 3. ff. d. *Postuland. & l. 13. ff. d. manum. vind.* non obstante l. 51. ff. d. *Procur. D. Cogn. Rittersh. Hottom. & Port. add. §. ult. Tricul. Vol. 1. D. 9. th. 5. lit. b.*

XXIII. Serva matrimonii causa manumissa intra 6. Menses, ut manumissio valida ducenda d. §. 5. *Inst. quib. ex causis manum.* l. 13. ff. *de manu. vind. & l. 21. ff. qui & à quib. manumiss.* Omnia autem tempore & quovis die, sive festo, sive profesto, manumissio fieri potest l. 2. C. d. *Ferriis §. 2. Inst. de libert. Hottom. ad eand. §. & Montan. de Jur. Tutel. c. 15. n. 5. & 6.*

XXIV. Nunc transeamus ad modos quibus, Patria potestas constituitur, qui sunt Nuptiæ, Legitimatō, & Adoptio, pr. *Inst. d. Patr. potest. l. 3. ff. de his qui sui vel alien. §. fin. Inst. de nupt. l. 1. ff. de adopt.*

XXV. Primum igitur videndum de sponsalibus, cum nuptiis priora sint l. 1. ff. *de spons.* Est autem ætas vel tempus, tam in Masculis, quã fœminis uni forme (quod in nuptiis secus se habet, licet & ipsæ solo consensu contrahantur. l. 30. ff. d. *R. l.* cum hic consensus ad alium tendat finem. *Vide Port. ad pr. Inst. d. Nupt.*) Uterq; enim anno 7. completo sponsalia contrahere potest l. 14. ff. *de spons. c. literas. 4. c. accessit. 5. c. ad dissolvendam. 13. extr. de despons. impub.* Sunt tamen nonnulli, qui in d. l. 14. ff. d. *spons.* annum septimum exempli gratia tantum, non limitationis ergo appositum esse, & minorem septem annis, si modo intelligat, sponsalia contrahere posse, statuunt. Sed horum sententia non ferenda: Jura enim mi-
no

nores 7. annis intelligere quid faciunt, non præsumunt *d. l. 14. P. de & Macrob. lib. 1. in somnium Scip. c. 6. Eodemq. anno i. e. Septimo plene absolvitur integritas loquendi; & Varron. lib. 5. d. ling. latin. Huic Chrysippus negat loqui, sed ut loqui: quare, ut imago hominis non sit homo, sic in corveis cornicibus, pueris primitus incipientibus fari, verbanon esse verba, quod non loquantur. Et quamvis quis inventiatur, qui præcoci ejusmodi ingenio præditus, non tamè statim propter rarissimum exemplum à regula recedendum, sed juxta ejus definitionem istud quoq; divertæ rationis exemplum decidendum *Nov. 94. c. 2. l. 3. 4. 5. 6. 8. & 10. ff. de legib. Magn. Du. Præs. Exercit. Justin. 2. th. 3. lit. b. Montan. d. Jur. Tutel. c. 5. n. 53. Port. adpr. Inst. d. nupt. n. 4. Harpr. eod. n. 8. cum seqq.* An sponsalia dividi possint in sponsalia de præsentis & futuro controversum. Multi sunt, qui affirmant, inter quos & *Wesemb. w. d. spons. n. 4.* confundentes Jus canonicum cum Civili. Nam Jure Canonico sic dividi posse sponsalia, patet *ex c. sicut. 22. & c. penult. extr. de spons.* Jure autem Civili hoc posse omnino negandum, propter definitionem Florentini *l. 1. ff. de spons. Sponsalia sunt mentio & promissio nuptiarum futurarum,* quæ satis arguit, Divisionem hanc inanem esse. Sponsalia enim omnia sunt de Futuro, unde & spes matrimonii, dicuntur *l. 13. §. 3. ff. ad l. Jul. de adult. & differt Sponsa ab uxore quod hæc de præsentis, illa semper de futuro arg. d. l. 1. & l. 13. §. 3. sponsaliaq; in uno momento cum nuptiis concurrere non possunt, sed hæc illa post aliquod tempus subsequuntur, iisq; posteriores sunt. D. Contr. Rittersh. & Harpr. adpr. Inst. de nupt. Treutl. vol. 2. Disp. 6. th. 1. lit. C. D. Echold. Præceptor olim meus atatem colendus ad *Wesemb. w. de nupt. num. 3.***

XXVI. De Tempore inter Sponsalia & Nuptias Jure nihil certi constitutum est; Nostris moribus post trinam vel binam à Præbytero in Ecclesia proclamationem celebrantur, quæ proclamatio & tempore Tertulliani in usu fuit. *Teste Du. Contr. Rittersh. & Treutl. d. l.*

XXVII. Sponsaliorum materiam sequuntur nuptiæ, quarum incapaces sunt minores 14. & 12. annis completis *pr. Inst. de nupt. l. 4. ff. de rit. nupt.* In his enim tempus pubertatis consistit. *pr. Inst. Quib. mod. Tur. fin. l. 5. ff. qui testam. fac. poss. l. 2. ff. de Vulg.*

& pupill. subst. l. ult. C. quand. Tutor vel cur. esse desin. l. 4. C. qui Testam. facer. poss. Terul. de Peland. Virg. Ulp. lib. sing. reg. tit. 2. Paul. lib. 3. sentent. tit. de Testam. Macrobi. lib. 7. saturn. c. 7. Et & mentio pubertatis plenæ quæ in masculis anno 18. in fœminis 14. finiuit §. 4. Inst. d. Adopt. l. 40. §. 1. ff. cod. l. 14. §. 1. ff. de alim. vel cib. leg. Sed ea hujus loci non est.

XXVIII. Possunt itaq; tantùm puberes, vel qui egressi annum 14. & 12. nuptias Jure Civili contrahere, cum hoc jus ex annis, non ex gignendi potestate, tempus pubertatis constituat *dd. ll. Maon. Dn. Præses Exerc. Justin. 2. th. 3. lit. b. Harpr. ad pr. Inst. de nupt. n. 9.* Secus est Jure Caonico, quo malitia ætatem supplet c. 3. & 9. extr. d. despons. impub. Nec obstat quod jure Civili, ut supra diximus, sponsalia impuberes contrahere possint; Ratio enim diversitatis est, quod sponsalia, si contrahentes puberes facti ea dirimi postulaverint, resolvi possint, remisso nuncio *arg. l. 6. & 10. ff. de spons. Quod secus est in matrimoniis. Vide Montan. de Jur. Tutel. c. 5. n. 63.*

XXIX. Erat olim & aliud tempus, post quod matrimonia prohibebantur, ut inter fœminam quinquagenaria majorem, & Virum sexagenario minorem, & contra inter Virum majorem sexagenario, & fœminam minorem 50. annis. Inter has Personas l. Julia & Papia prohibebat matrimonium. Idq; ideo, quia finis generandi in Maribus fere est annus 60. aut ad summum 70. in fœminis 50. l. 21. ff. de act. em. Arist. lib. 5. d. Generat. anim. c. 14. *Wesemb. w. ff. d. Adopt. n. 4.* sed Justinianus eam legem sustulit l. 27. C. d. Nupt. l. 12. C. de legitim. hered. *Rittersh. ad pr. Inst. d. nupt. & Harpr. cod. loc. n. 10. & 11.* Quanquam non desunt, qui hodie adhuc defectæ ætatis senibus neq; Uxores ducendas, neq; vetulis & annosis mulieribus nubendum esse speciosis rationibus contendunt, de quibus videatur *Cypr. in tract. d. Connub. Jur. Part. 1. c. 9. §. 8.*

XXX. Tertium est Tempus, intra quod secundæ nuptiæ à viduis celebrari absq; pœna infamiæ non possunt, sc. annus luctus l. 1. & 2. C. de secund. nupt. l. 1. 8. & 9. ff. de his qui not. infam. qui olim per 10. menses tantùm durabat d. l. 2. *Hinc Ovidius Fastor. 1.*

Tempo-

Tempora digerevet, cum Conditor Urbis in anno

Constituit menses quinq. bis esse suo.

& paulo post

Per totidem Menses, à funere conjugis Uxor

Sustinet, in vidua tristitia signa domo.

Quod secus est Jure Canonico, secundum quod Vidua absq; infamiae poena iterum nubere intra annum luctus potest *c. pen. & ult. extr. d. secund. nupt. Magnif. Dn. Praef. Exerc. Inst. 17. th. 8. lit. d. D. Contr. Rittersh. d. l.* Reliquae tamen poenae, quas Jus Civile intra annum luctus nubentibus imponit, Jure Canon. sublatæ non videntur. *arg. eorum quae habet Gloss. add. c. ult. de secund. nupt.*

XXXI. Nunc de justis nuptiis dicamus, quod non ad Tempus sed ad perpetuam vitae consuetudinem contrahendæ sint *§. 1. Inst. de Pair. potest & arg. l. 34 ff. de adopt.* Hinc refert *Gellius lib. 4. c. 3.* quod per annos 530. Romæ nullum fuerit divortium. Nec Cato imitandus qui referente *Strabone lib. 11.* Hortensio Uxorem suam Martiam ad tempus liberorum procreandorum causa volente ejusdem Patre concessit, & novis sponsalibus ipse interfuit. Quod etiam de Socrate traditur. *Dn. Contr. Rittersh. & Hottom. ad pr. Inst. d. nupt.*

XXXII. In omnibus autem legitimis nuptiis Parentum consensus requiritur *pr. Inst. d. Nupt. l. 2. l. 9. l. 16. §. 1. & l. 35. ff. d. R. N.* sed si primò absq; consensu Parentum contractum est matrimonium, postea verò rati habitatione eorum confirmatum, quæritur, an ab eo demum tempore legitimum fiat, quo accessit rati habitio, quod affirmandum *pr. Inst. d. nupt. l. 13. §. 6. inf. ff. ad l. Jul. d. adult. l. 68. ff. d. Jure dot. l. 6. C. d. nupt. Magn. Dn. Praef. Exercit. Justin. 2. th. 5. lit. d. Hunn. Variar. resolut. Tract. 3. quæst. 19.*

XXXIII. Finis principalis Matrimonii est partus legitimi procreatio *l. 220. §. 3. ff. de V. S. l. 14. §. 1. ff. de Edil. edil.* cujus terminus, quando post conceptionem edi debeat, in Jure nostro expressum non est. Ratio hæc esse videtur, quia ut omnes fatentur Physiçi & Medici, homo non ut cætera animalia, uno certoq; tempore gignitur, sed ratione temperamenti vel nutrimenti, nonnunquam septimo mense, nonnunquam 9. vel 10. foetus in lucem

editur, *Job. Gorraus Definit. Med. p. m. 457. Roder. à Castro Med. Pol. lib. 4. quæst. 12. Arist. l. 7. de natura animal. c. 4.*

XXXIV. De Partu septimestri tantum in Jure quæritur an legitimus? Quod Paulus *l. 12. ff. de stat. hom. & Ulpianus l. 3. §. ult. ff. d. suis & legit.* autoritate Hippocratis confirmant. Statuit enim Hippocrates *lib. de septimestr. septimestres nasci diebus 182. & inf. per addita diei particula, cujus sententiæ mentionem facit, Ulpian. d. l. 3. §. ult.* nisi quod particulam diei omittat, qui Dies si ad Menses Græcorum (30. diebus constantes juxta *Cujac. in Paul. lib. 4. sentent. 8. §. 1. & Coras ad l. 12. n. 1. & 9. d. stat. hom. & qui nostris moribus observantur teste Mynsingero*) redigantur, septimum tantum mensem 2. diebus attingit ejusmodi Partus. In *libr. vero d. Carn. ait. Septimo mense editus Partus, tres hebdomadam decurias obrinet, & ad unamquamq. decuriam dies concurrunt 70. Tres itaq. hebdomadam decuria in rotum dies faciunt 210. Sed dies dicti 182. non contrariantur his 210, sufficit enim septimum mensem attingisse, nec interest an die 2. vel alio ejusdem Mensis editus sit Partus. Arnif. Disp. 2. d. part. human. legitim. termin. th. 21. 26. & 27.* Et hæc Hippocratis sententiæ ab omnibus Philosophis Medicis & Jctis fere recepta, excepto cum paucissimis Paulo Zachia *Quæst. Medic. legal. 42 q. 3. n. 7.* qui dissentiunt. Rationes partus septimestris multas adducunt Astrologi & illi, qui ex Crisi & numero causas petunt, quas adducit *Godofr. in not. ad d. l. 12. & videri possunt apud Arnif. d. Disp. 2. th. 28. 29. 30. 31.* Vera ratio est, quia eo tempore factus est perfectus, ut probat Exemplum Sempronii & Corbulonis utriusq. Consulibus, quos mater Vestilia septimo mense edidit. *Arnif. d. Disp. 2. Gorraus Defn. Medic. p. m. 457. Duncan. Liddel. d. art. Med. lib. 2. c. 9. Heurn. Instit. Medic. lib. 2. c. 7. Andr. Laur. Histor. anotom. lib. 8. quæst. 30. Scennert. Inst. Med. lib. 1. c. 10. Sperling. d. Format. hom. c. 9. quæst. 1.*

XXXV. Occurrit nobis de Partu & alia quæstio, sc. an Pater per 10. annos absens filium anniculum pro suo agnoscere possit? quam negative decidit Ulpianus in *l. 6. §. 1. ff. de his qui sui vel alien.* Nec in hoc textu necesse est, ut cum Cujacio pro decennio legamus biennium, aut cum Bachovio in *Comm. ad C. p. 107. Tit. d. Adopt. Rubr. d. lib. legit. & illeg. n. 2.* dicamus; Ulpianum in

in h. l. nimis esse infulsam aut ludos fecisse & jocatum fuisse.

XXXVI. Secundus modus constituendi Patriam potestatem est legitimatio, de qua hic unicam sufficiat tractare quaestionem satis controversam: An sc. fieri possit, per matrimonium in extremo mortis articulo contractum? Affirmaturq; *arg. l. 106. ff. d. Cond. & demonstr. & per ea quae habet Dn. Praef. Exercit. Inst. 2. th. 7. lit. 9. Siebenthal Colleg. Polit. Exercit. 5. quaest. 4. Hunnius Variar. resol. Tract. 3. quaest. 28.*

XXXVII. Celebrationem Tertii Modi, quò Patria Potestas constituitur, sc. Adoptionis, iis assignamus, qui excedunt adoptatos 18. annis §. 4. *Inst. d. adopt. l. 16. & l. 40. §. 1. ff. eod. Magn. Dn. Praef. Exercit. Inst. 2. th. 9. Wesenb. w. ff. de Adopt. n. 4. Hottom. add. §. 4. h. t. Et majoribus 70. annis. arg. l. 15. ff. de Adopt. Wesenb. d. l.*

XXXVIII. Ad tempus autem fieri adoptio non potest, quia moribus nostris non convenit filium habere temporalem l. 34. ff. de Adopt. Hottom. d. l.

XXXIX. De filio adoptari venit quaestio; si conceptus ante adoptionem, natus vero post patris adoptionem, an in ejus, qui patrem adoptavit, potestatem veniat? Quod negandum §. 9. *Inst. quib. mod. jus patr. potest solvit, arg. l. 14. ff. de adopt. D. Contr. Rittersh. & Hottom. ad d. §. 9.* Ratio est, quoniam in iis, qui ex iustis nascuntur nuptiis, tempus conceptionis spectandum est. *Ulp. in fragment. 1. 5. §. ult.*

XL. De Tempore circa Tutelam considerando, aliquid dicere restat, & 1. quidem, quo tempore aetatis quis tutor esse possit, Ubi requiritur ut non sit minor 25. annis; siquidem incivile putavit Imperator, eos qui alieno auxilio in rebus suis administrandis egere noscuntur & ab aliis reguntur, aliorum tutelam vel curam subire. §. 13. *Inst. de Excus. l. fin. C. de legit. tut.* Adeo, ut excusatione non indigeant Jure hodierno, quod olim secus erat *ad. l. Nec major 70. annis, qui quidem dari potest, sed excusationem habet. §. 13. de Excus. l. un. C. qui aet. se excus.* Ratio hujus est: tum ut ejusmodi aetati parcat, tum ut consulatur pupillo, cui inutile foret, talem habere tutorem, qui rebus suis ipse vix superesse potest; & hinc non solum à Tutela & Cura, sed & ab aliis muneribus u

bus personalibus & civilibus excusatur. l. 3. §. 6. & 12. ff. de Mun. & hon. l. 2. §. 1. ff. de Vacat. & excus. mun. l. ult. C. q. extat. vel profess. se excus. l. 10. C. de Decur. l. 24. §. 1. inf. ff. ad S. Cr. Trebell.

XLII. Huic propter excusationem similis est multos habens liberos, qui tempore, quo tutela defertur, superstites sunt. l. 2. §. 2. & 4. ff. de Excus. l. 2. §. 3. ff. de Vacat. & excus. mun. vel in acie pro Republ. cecidere, nam & hi in perpetuum per gloriam vivere intelliguntur, & ab onere tutelæ, ut superstites eo tempore, quo detur, excusant pr. Inst. de Excus. l. 18. ff. eod. l. ult. ff. de Vacat. & excus. mun. Hinc Cicero in Plancianâ: Qui pro Republ. vitam reddiderunt, nunquam me hercule eos mortem potius, quam immortalitatem affectos putavi. Et Philipp. 9. His majores nostri, qui ob Remp. mortem obierant, pro brevi vita diurnam memoriam reddiderunt. Montan. de Fur. Tutel. c. 35. n. 60. Gell. Noct. Attic. lib. 2. c. 15. Hortom. ad pr. Inst. de Excus. Et is qui Reipubl. causa abfuit per anni continui spatium (quo gaudet reversus à tempore, quo rediit, vel redire debuit) habet excusationem §. 2. Inst. de Excus. l. 10. pr. & §. 1. l. pen. ff. eod. l. ult. C. si Tut. vel curat. Reip. causa abf. Mont. d. Fur. Tutel. c. 35. n. 91. cum seqq.

XLIII. Qui omnes, si Excusationibus suis uti volunt, proponere eas debent à tempore quo cognorunt se tutores. l. 1. §. 1. ff. de Administ. vel si sub conditione aut die constituti, à conditione vel die venient l. 16. l. pen. ff. de Excus. si præsentis vel intra 100. lapidum, intra quinquaginta dies continuos, non utiles §. 16. Inst. d. Excus. l. 13. §. 2. & 9. ff. eod. si vero ultra centesimum lapidem habitent, 2000. passuum ipsis per singulos dies attribuuntur, in super additis 30. diebus ad recreationem, intra quod tempus legitime excusationem instituere possunt dd. ll. hac tamen limitatione, ut si itineris nomine, viginti dies non impendant, qui restant ex 50. semper indulgeantur, & nunquam minus 50. dierum spatium ipsisq; concedatur. §. 16. Inst. & l. 13. §. 2. ff. de Excus. Nam absurdum esset, melioris conditionis esse eum, qui propius ab Urbe abest, quam qui longius. Illud non interest, utrum tutores excusationes suas per simplicem allegationem, an per appellationem proposuerint d. §. 16. de excus. l. 13. ff. eod. t. Tima. Fab. Disp. ad Inst. 10. th. 14. Dn. Ungep. Exerc. 4. q. 15.

Tuto.

XLIII. Tutores legitimè constituti in potestate sua habent impuberes, masculos quidem ad 14. foeminas ad annum usq; duos decimum completum, Jure hodierno. Nam olim foemina, in perpetua erat tutela *Ulp. in fragm. s. 11. Dn. Contr. Rittersh. & Hottom. ad pr. Inst. de Tutel. Adde Contr. lib. 2. lect. 13. pr. Inst. quib. mod. tut. fin. l. 3. C. quand. tut. vel cur. esse desin.*

XLIV. Nam Curatores adolēscētes in cura retinent usq; ad vigesimum quintum ætatis annum *pr. Inst. de Curat. l. 1. §. ult. l. 3. §. 3. ff. de Minor. quæ ætas dicitur legitima, à lege Lætoria, quod ex lege Lætoria, in id usq; tempus minores, causa cognita, curatorum auxilio regerentur; quam legem Plautus quoq; vocat; quinam vicenariam. Vide Brisson. de V. S. lib. 10. Dn. Contr. Rittersh. & Hottom. ad pr. Inst. de Curat. Gothof. in nor. ad l. 1. §. 3. ff. de minor.*

XLV. Tempus adeundi Tutelam Testamentariam, si Tutor pure datus, statim venit, ab adita hereditate *l. 7. ff. de Testam. tut. sub conditione autem vel ex certo tempore; conditione vel Tempore existente; nam à certo tempore ad certum tempus dari tutor potest l. 8. ff. de Testam. tutel. Montan. de Jur. Tutel. c. 20. n. 12. Mater verò legitimam tutelam, inter quatuor menses assumere, debet, per ea quæ habet Mont. de Jur. Tutel. c. 15. n. 48. cum seq.*

XLVI. Hæc cum nonnunquam vel propter secunda vota. *Nov. 49. c. 2. vel alias causas, esse non possit Tutrix, confestim filio petere debet tutorem l. 2. §. 23. ff. ad Sct. Tertul. quod Justinianus interpretatur, intra annum §. 6. Inst. cod. Mont. de Jur. Tut. c. 18. n. 1. & seq. Dn. Contr. Rittersh. ad d. pr. Cur autem tempus legibus anni definitum, causa esse videtur annus luctus, ne mortuo marito, liberia à complexu matrum, statim avellerentur, sed interim liberorum haberent custodiam, essentq; illis in solatium, quamdiu in domo vidua, tristitiâ signa, sustinebant. Inde; Horatius fortasse debet intelligi lib. 1. Epist. 1.*

— *Ut piger annus*

Pupillis, quos dura premit custodia matrum

Duram dicit Horatius matrum custodiam, quæ non alias dura est, nisi quamdiu matres erant in luctu lugubria sumebant *l. 8. ff. de his*

C

his qui non inf. à conviviis ornamentis, purpura & aliis abstin-
bant Paul. lib. 1. Sent. tit. 23. quare mirum non est, si per illud tem-
pus, pupillis dura matrum custodia videretur; pigerq; esset annus
iste luctus, quo finito ad tutores ire deberent. Vide plura apud Me-
rillium Observ. l. 1. c. 22. Hic observandum quod omni tempo-
re & die, etiam feriata dari possint Tutores l. 8. §. 2. de Tut. vel Cu-
rat. dat. l. 2. ff. de Feriis.

XLVII. Datum tutorem vel curatorem si suspectus fuerit,
etiam ante administrationem removeri posse, attestatur §. 5. Inst.
d. susp. Tut. & l. 4. §. f. ff. eod. Nam ex antè acta vita conjici facie
le potest, qualis quisq; tuturus sit imposterum, & præstat pupillo,
ab initio rem salvam conservare, quam post vulnus remedium
querere arg. l. ult. C. in quib. causis in integ. rest. adde Magn. Dn. Præsidi.
Exercit. Instin. 3. th. ult. lit. b. Dn. Contr. Rittersh. & Hottom. add. §.
5. & Portium eod. loc. n. 10.

XLVIII. Sed suspectos pupilli vel minores 14. aut 12. an-
nis accusare non possunt §. 4. Inst. de susp. Tutor. & l. 6. C. eod. A-
dolescentes autem Curatores suos ex cõsiliis necessariorum argue-
re non prohibentur. d. §. 4.

XLIX. Finita tutela omnis tutor rationes administratio-
nis reddere, l. 1. pr. & §. 3. ff. de Tut. & rat. distr. & quicquid ex re-
bus pupillaribus super est, restituere tenetur l. 9. C. arbit. tut. An
autem cogi possit, ut hoc etiam ante rationes redditas faciat inter
Jctos controversum? Multi sunt qui affirmant inter quos Soci-
nus & Petrus Benitendus. Alii negant quorum opinionem
tanquam veriore cum Magnif. Dn. Præs. Exerc. Justin. 14. th. 6.
lit. b. Fachin. §. contrav. 58. sequor.

L. Qui per aliquod tempus ab hostibus in captivitate de-
tentus in civitatem revertitur, omnia jura pristina & libertatem,
atq; tutelam jure Postliminii recipit §. 5. Inst. quib. mod. Jus patr.
potest. solvitur. §. 17. Inst. de rer. div. l. 6. §. ult. ff. de Tut. l. 32. §. 1. ff.
d. Hered. Inst. Quod si tutor ab hostib. captus non sit, sed missus
ad eos quasi Legatus, aut receptus ab eis, aut transfugerit: Jure
postliminii non indiget, sed ipso jure tutor manet, l. 15. ff. de tu-

tel.

cel. & l. 19. §. 4. ff. de captiv. & postlin. revers. Dn. Ungep.
Exerc. 4. q. 9. Adde Donell. lib. 3. comm. c. 14. ibiq. Hilliger. lit. F.
Verum ego pedem hic figo & hac materia temporis aliquan-
diu detentus, Jure quasi postliminii ad li-
beriora studia me re-
cipio.

F I N I S.

Egregiè & benè Jus ostendens temporis, Erndel,
Temporis effectus sic mage comperies;
Temporibus modo sis servus fac porro, brabea
Auxiliante DEO pulchra sat accipies.

ἀναστρουφὴ
Accipies sat pulchra DEO auxiliante brabea,
Porro fac servus sis modo temporibus.
Comperies mage sic effectus temporis, Erndel,
Temporis ostendens jus benè & egregiè

Dn. Autori & Respondenti A-
mico & conterraneo suo colendo
gratulabundus posuit

CHRISTIANUS ALBHART

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text in the upper middle section.

Faint, illegible text in the middle section.

Large block of faint, illegible text in the lower middle section.

Da Anton & Respondent
tino & concenno suo colendo
giallumbus possit

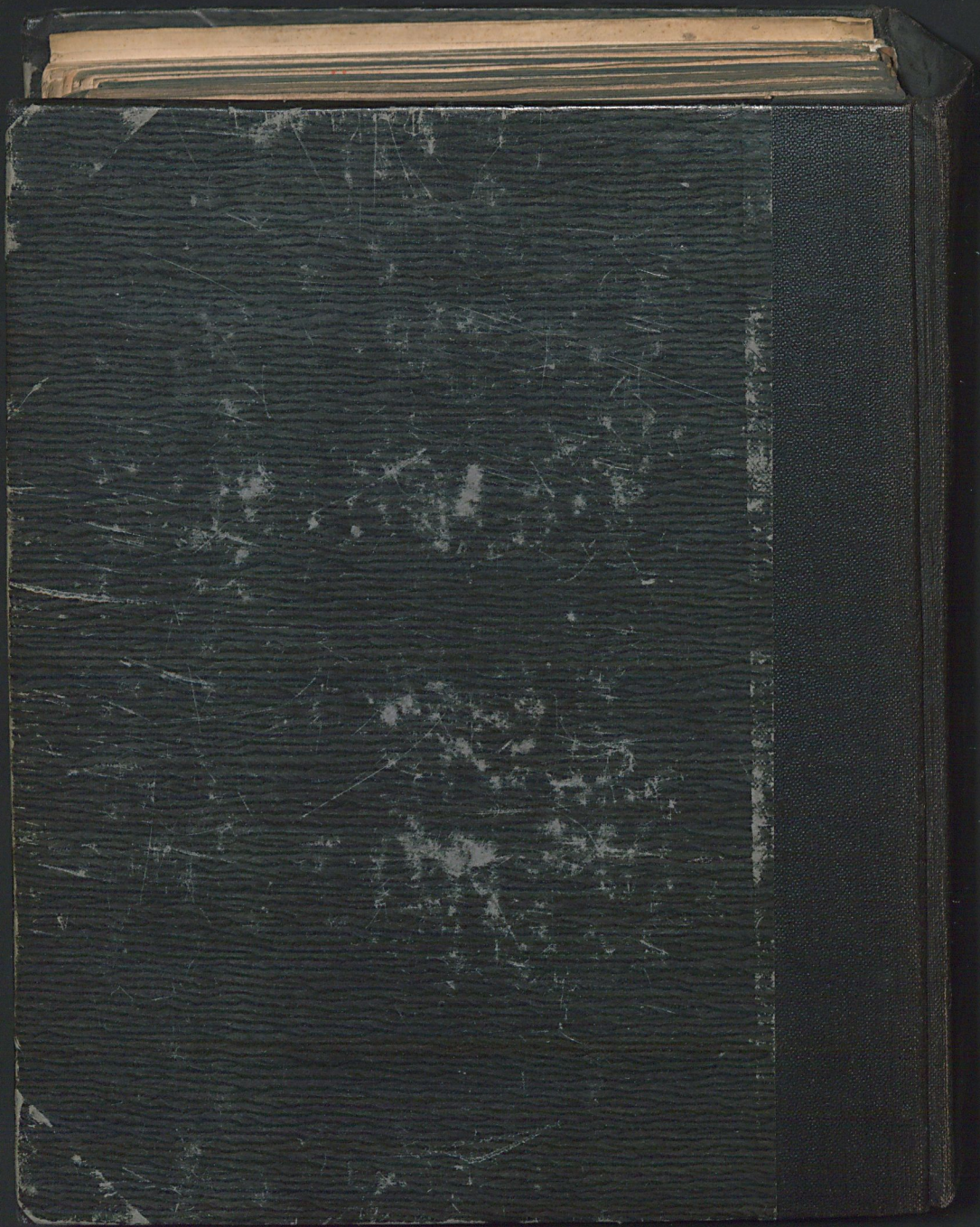
CHRISTIANUS ALHART

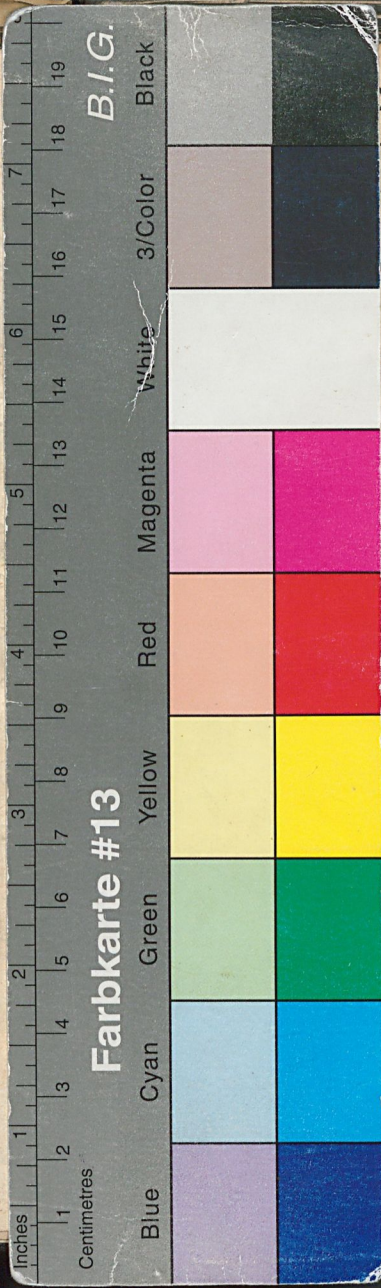

Aelsdorf, Diss. 1656/67

(x 261 3006)

V077

B.I.G.

Farbkarte #13

Black
3/Color
White
Magenta
Red
Yellow
Green
Cyan
Blue

VA JUVANTE
TATIONEM HANC

D e

ORE LEGI- TIMO

CIRCA

1658

8/

4

is Objectum considerato

ESIDE VIRO

*Cobilissimo Amplissimo &
Consultissimo*

ELMO LUDWELL

BERRIMO ET ANTE-

IN HAC ACADEMIA
PRIMARIO

incipis Palatini & Reipubl.

& Consiliario gravissimo

ceptore Suo atatem venerando

ditorum Censura submitte

TIANUS Erndl.

DRESD.

m Mensis Junij

ALTDORPHI

R. M. DC LVIII

ORGI HAGEN, Universitatis

Typographi.